

«Քայլ առ քայլ» բարեգործական հիմնադրամ

«Նախադպրոցական հաստատության մանկավարժական
աշխատողների մասնագիտական կարողությունների և
հմտությունների զարգացման» ծրագիր

ՀԵՏԱԶՈՏԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔ

Թեմա՝ Էքսկուրսիաների և մշակութային այցերի դերը սաների
զարգացման գործում

Դաստիարակ՝ Ռայա Անտոնյան

Մանկապարտեզ՝ Տավուշի մարզ, «Արճիսի
մանկապարտեզ» ՀՈԱԿ

2023թ.

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ	3
ՏԵՄԱԿԱՆ ՄԱՍ	
ԳԼՈՒԽ 1. Էքսկուրսիան որպես կրթադաստիարակչական գործունեության ձև.....	5
1.1 Էքսկուրսիաների կառուցվածքը, կազմակերպման ձևերն ու մեթոդները.....	6
1.2. Էքսկուրսիաների և մշակութային այցերի դերը սաների զարգացման գործում.....	10
ԳՈՐԾՆԱԿԱՆ ՀԵՏԱԶՈՏԱԿԱՆ ՄԱՍ	
ԳԼՈՒԽ 2. Էքսկուրսիաների և մշակութային այցերի օրինակներ՝ իմ աշխատանքային փորձից	13
ԵԶՐԱԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆ	16
ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՑԱՆԿ	17

ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ

Անձի ձևավորման կարևորագույն փուլերից մեկը համարվում է նախադպրոցական տարիքը: Եվ շատ կարևոր է տարբերակել, թե այս շրջանում երեխային ինչ է պետք սովորեցնել, հաղորդել, և առավել կարևոր է, թե ինչպես, ինչ մեթոդներով ու ձևերով դա անել:

Ն/դ տարիքի յուրաքանչյուր երեխա շատ հետաքրքրասեր է իրեն շրջապատող աշխարհի նկատմամբ և սպունգի պես կլանում է գիտելիքները: Այս տարիքում ամեն ինչ հետաքրքիր է երեխային և նա ակտիվորեն ընկալում է աշխարհը, հետևաբար երեխայի տարիքային այս առանձնահատկությունը պետք է առավելագույնս ճիշտ օգտագործվի ուսումնական հաստատությունում իրականացվելիք կրթադաստիարակչական գործունեության ընթացքում:

Նախադպրոցական տարիքում կարևոր է երեխաների մեջ սերմանել սեր բնության , հայրենիքի նկատմամբ, հետաքրքրություն առաջացնել նրա մշակութային արժեքների նկատմամբ, զարգացնել պատկերացումները անձի, հասարակության մասին: Այսպիսի կարողունակությունների ձևավորմանը մեծապես նպաստում են պարբերաբար կազմակերպվող էքսկուրսիաները և մշակութային այցերը: Ուսումնական և դաստիարակչական այս առանձնահատուկ ձևը հնարավորություն է տալիս բնական պայմաններում դիտարկել առարկաները և երևույթները: Միաժամանակ երեխայի մոտ ակտիվացնում է մտավոր ակտիվությունն ու հուզական ոլորտը:

Էքսկուրսիաներն ու մշակութային այցերը տեսարժան վայրերի, թանգարանների գրադարանների, թատրոնների, արտադրական ձեռնարկությունների, պատմամշակութային կոթողների և բնության գիրկ այցելություններն են՝ ուսումնադաստիարակչականնպատակներով:

Էքսկուրսիաների ընթացքում ցուցադրությունն ու բացատրությունը համակցության մեջ են: Էքսկուրսիան գննական մեթոդ է: Էքսկուրսիաները և մշակութային այցերը գործունեության այն ձևերն են, որոնք երեխաներին շատ են դուր գալիս:

Թեմայի արդիականությունը.Նոր ծրագրերը, պահանջներն ու չափորոշիչները նախադպրոցական մանկավարժից պահանջում են անընդհատ նոր մոտեցումների, առավել ռացիոնալ մեթոդների, գործունեության ավելի հետաքրքրաշարժ

ու ժամանակակից ձևերի կիրառում արդի ուսուցումը կյանքի հետ կապելու համար: Հենց այդպիսի գործունեության ձևերից մեկն էլ էքսկուրսիաներն ու մշակութային այցերն են:

Նկատի ունենալով թեմայի արդիականությունը՝ իմ հետազոտական աշխատանքի կատարումը **նպատակ** ունի տեսական նյութի ուսումնասիրմամբ, էքսկուրսիաների և մշակութային այցերի իմ փորձի ներկայացմամբ, ևս մեկ անգամ կարևորել գործունեության այս ձևը, ներկայացնել դրանց արդյունավետությունը՝ սանի զարգացման գործում, կատարել առաջարկներ, որոնք կնպաստեն դրա ակտիվացմանը:

Տեսական մաս

ԳԼՈՒԽ 1. Էքսկուրսիան որպես կրթադաստիարակչական գործունեության ձև

Կրթության և դաստիարակության ձևերի և մեթոդների շարքում, երբ ուսումնասիրում ենք որևէ կրթական ծրագիր կամ մեթոդական ձեռնարկ ուղեցույց, ապա շատ դեպքերում առաջին տեղում էքսկուրսիան է: Էքսկուրսիան կրթական կամ ժամանցային նպատակով կազմակերպված կուլեկտիվ ուղևորություն, զբոսանք, շրջագայություն է դեպի բնություն, արդյունաբերական կամ կրթական կառուցները, տեսարժան վայրեր:

Էքսկուրսիայի էությունը կայանում է ցուցադրման և բացատրման համադրության մեջ: Եթե այդ համադրությունից բացակայի ցուցադրումը, ապա այն կվերածվի պարզապես զրույցի: Իսկ եթե էքսկուրսիան գուրկ լինի բացատրությունից, ապա ցուցադրումն էլ իր հերթին կվերածվի ուղղակի տեսարժան վայրի այցելության:

Ուսուցման կազմակերպման այս ձևը կիրառելի է նաևն/դ ուսումնական հաստատություններում, որպես աշխարհաճանաչողական գիտելիքների հաղորդման միջոց: Հետևաբար ուսումնադաստիարակչական գործընթացում գիտելիքի հաղորդումը ցանկալի է պարբերաբար կատարել էքսկուրսիաների միջոցով նկատի ունենալով, որ այդ ձևով յուրացումն ավելի կայուն ու խորն է լինում, իսկ գիտելիքի աշխուժ հետաքրքիր փոխանցումը՝ ավելին դառնում: Այն, ինչը տեսնում է սանը, տպավորվում է նրա գիտակցության մեջ դաստիարակի պատմածի, բացատրածի որոշակի իրադրությունների, երևույթների, փաստերի շնորհիվ: Դաստիարակը ցուցադրելով՝ միաժամանակ սովորեցնում է ճիշտ ընկալել տեսածը: Այսպիսով էքսկուրսիաները օգնում են ն/դ տարիքի սաներին պատկերացում կազմել շրջապատող աշխարհի մասին հենց լսածը տեսնելու, վերացականը ակնառու-պատկերավորի փոխարինելու, որոշակի իրադարձությանը մասնակից լինելու միջոցով:(1)

1.1 Էքսկուրսիաների կազմակերպման ձևերն ու մեթոդները

Էքսկուրսիայի ընթացքում մանկապարտեզի դաստիարակը կիրառում մանկավարժական հատուկ տեխնիկա և մեթոդներ:

Էքսկուրսիան բնույթով աշխույժ է և հուզական, դաստիարակը պետք է խուսափի պաշտոնական ուսուցումից: Էքսկուրսիայի ընթացքում դաստիարակի՝ սաների հետ շփվելու ոճը պետք է լինի ավելի անկեղծ ու նուրբ: Սաները պետք է գիտելիք ձեռք բերեն առանց նույնիսկ դա գիտակցելու: Էքսկուրսիայի բովանդակությունը պարտադիր պետք է համապատասխանի երեխաների տարիքին և հետաքրքրություններին: Յուրաքանչյուր տարիքային խումբ ունի էքսկուրսիաների իր առանձնահատկությունները:

Էքսկուրսիա կազմակերպելը շատ ավելի դժվար է, քան ավանդական խմբային պարապմունքի անցկացումը, և դրա հաջողությունը կախված է դաստիարակի պատրաստվածությունից: Դաստիարակը նախօրոք պետք է մտածի միջոցառման բոլոր պահերի մասին (ներառյալ ճանապարհին անցկացրած ժամանակը), որոշում է իր հետ վերցնել օգնական (դայակ, մեթոդիստ, մեկ այլ ուսուցիչ, ծնողներից մեկը):

Որքան էլ դաստիարակին ծանոթ լինի էքսկուրսիայի վայրը, նա նախապես գնում է էքսկուրսիայի վայրի և անհրաժեշտության դեպքում պատրաստում անհրաժեշտ նյութեր (օրինակ է զամբյուղներ՝ այգի այցելելու համար, թուղթ, մատիտ և այլն): Լավ կլինի, եթե երեխաներիը ներգրավվեն անհրաժեշտ նյութերի պատրաստմանը. դա կօգնի հետաքրքրություն առաջացնել գալիք իրադարձության նկատմամբ:

Կարևոր է նաև ճիշտ ընտրված ուղին և այն չպետք է հոգնեցուցիչ լինի սաների համար: Ընտրված ուղին պետք է լինի 2-5 կմ (կախված սաների տարիքային խմբից և ֆիզիկական հնարավորություններից): Դեպի ընտրված վայր (միակողմանի) ճանապարհորդության տևողությունը միջին խմբում չպետք է գերազանցի 30 րոպե, ավագ խմբում՝ 40-50 րոպե: Իհարկե, պետք է հաշվի առնել եղանակային պայմանները և ճանապարհի առանձնահատկությունները:

Դաստիարակը ուշադրություն է դարձնում նաև սաների հագուստին, դրանք պետք է համապատասխանեն տարվա եղանակին և վայրին:

Էքսկուրսիային մասնակցող երեխաների թիվը կրկին կախված է նրանց տարիքից, որքան փոքր են երեխաները, այնքան փոքր պետք է լինի նրանց թիվը: (2:65)

Եթե էքսկուրսիան ենթադրում է տրանսպորտով ճանապարհորդություն, ապա դաստիարակը և նախադպրոցական ուսումնական հաստատության ղեկավարությունը պետք է նախապես պատրաստեն համապատասխան փաստաթղթերը (պատվեր, անվտանգության ճեպագրույց, նախադպրոցականների ցուցակ և այլն), իսկ եթե որևէ արտադրամաս կազմակերպություն կամ հաստատություն են այցելելու, ապա պետք է համապատասխան պայմանավորվածություն ձեռք բերեն, զեկուցեն և ստանան թույլտվություն:

Էքսկուրսիաների կազմակերպման և անցկացման մեթոդներին ներկայացվող պահանջներ.

- Բովանդակության համապատասխանությունը երեխաների հետաքրքրություններին,
- Թեմային ուղղված լինելը (ոչ մի պատահական երևույթ չպետք է շեղի սանի ուշադրությունը հիմնականից,
- Չպետք է ունենա պարապմունքի ավանդական ձև,
- Դաստիարակի նախապատրաստում,
- Էքսկուրսիայից հետո դիտել նկարներ, վարել զրույց, դիդակտիկ խաղ, նկարել տպավորությունները

Էքսկուրսիա կազմակերպելիս և անցկացնելիս պետք է հիշել, որ նույնիսկ հետաքրքիր տեղեկատվության մեծ քանակությունը հանգեցնում է ուշադրության թուլացման: Առաջարկվում են նախադպրոցական տարիքի երեխաների ուշադրությունը պահպանելու հետևյալ եղանակները.

- ✓ Տեսարժան վայրերի ցուցադրում, որոնք պետք է տարբերվեն ճշգրտությամբ, պատկերավորությամբ:
- ✓ Կատակներ, հումոր:
- ✓ Հարց-պատասխան

- ✓ Էքսկուրսիան հետաքրքիր լինելու համար դաստիարակը պետք է պատրաստի բանաստեղծություններ, հանելուկներ, ասացվածքներ, խաղեր:

Էքսկուրսիա կազմակերպելիս կարևոր է առաջադրել և լուծել ուսումնական, կրթական և զարգացնող բնույթի մի շարք խնդիրներ: Դաստիարակը պլանավորում է էքսկուրսիա՝ ելնելով ծրագրի պահանջներից և շրջակա տարածքի առանձնահատկություններից: Ցանկացած էքսկուրսիա կազմված է.

- ❖ ներածական զրույց
- ❖ կոլեկտիվ դիտարկում
- ❖ երեխաների անհատական ինքնագործունեություն
- ❖ նյութերի հավաքածու
- ❖ մանկական խաղեր հավաքված նյութով
- ❖ Ամփոփիչ մաս:

Պատրաստվելով գալիք էքսկուրսիային, դաստիարակը նախադպրոցականներին նախապես տեղեկացնում է էքսկուրսիայի նպատակը, թե ուր են գնալու և ինչու, ինչ են պարզելու: (2;75) Անհրաժեշտ է նաև սաների հետ քննարկել անձանոթ վայրում վարքի կանոնների պահպանման մասին:

Հիմնական մասում՝ բացի դաստիարակի ցուցադրումներից, տեղեկություն տրամադրումից, պետք է սաներին նաև հնարավորություն տալ բավարարել իրենց հետաքրքրությունը ինքնուրույն և ազատ դիտումներ կատարելով:

Եզրափակիչ փուլի հիմնական նպատակը արդյունքների ամփոփումն է: Էքսկուրսիան ավարտվելուց հետո, դաստիարակն ու սաները պարտադիր վերլուծում, ամփոփում են էքսկուրսիան՝ ամփոփում են ճանաչողական գործունեության արդյունքները, տալիս է հուզական գնահատական, արտահայտում վերաբերմունքը, տպավորությունները նաև կատարում ստեղծագործական աշխատանք (հատկապես բնության էքսկուրսիայի ընթացքում հավաքված նյութերով):

Կից ներկայացնում եմ նկարներ՝ էքսկուրսիայի կազմակերպման ընթացքից.

1.2 Էքսկուրսիաների և մշակութային այցերի դերը սաների զարգացման գործում

Էքսկուրսիաների և մշակութային այցերի դերը սաների զարգացման գործում չափազանց կարևոր են, քանի որ դրանք ուսումնադաստիարակչական գործընթացում ապահովում են ուսուցման, զարդացման և դաստիարակման փոխադարձ կապը.

Ուսուցում. Էքսկուրսիաներն ու մշակութային այցերը նպաստում են աշխարհընկալմանն ու ճանաչմանը, սաների միտքը հարստացնում են նոր տպավորություններով, քանի որ նրանք անմիջականորեն դիտում և ճանաչում են այնպիսի առարկաներ և երևույթներ, ինչպիսիք են արավոր չէ բերել մանկապարտեզ, տեսնել առօրյայում: Այն հետաքրքրություն է առաջացնում դեպի իրենց շրջապատի բույսերը, կենդանիները, հասարակական երևույթները, մարդու աշխատանքը բնության և հասարակության մեջ: Բացի աշխարհընկալման զարգացումից, էքսկուրսիաները բացառիկ նշանակություն ունեն նաև երեխաների խոսքի զարգացման առումով, հարստացնում բառապաշարը, կապակցված խոսքը, երկխոսելու ունակությունները:

Հայտնի ռուս մեծ մանկավարժ Ուշինսկին գտնում էր, որ խոսքը չի կարող զարգանալ առանց մտքի, իսկ միտքը զարգանում է, եթե մտքի առարկայի մասին երեխան պարզ ու կոնկրետ պատկերացում ունի [2]: Ու ալ կերպ հնարավոր չէ նոր բառերի յուրացումն այնքան կայուն դարձնել, որքան էքսկուրսիայի և մշակութային այցերի միջոցով, որովհետև այստեղ բառը կապվում է տվյալ հասկացության, իրի կամ երևույթի դիտման ու գնման հետ, դառնում է կոնկրետ ու որոշակի:

Զարգացում. բոլոր տեսակի էքսկուրսիաները նպաստում են սանի մտածողության զարգացմանը՝ վերլուծելու, ընդհանրացնելու, դասակարգելու, պատճառահետևանքային կապեր հաստատելու զարգացում են ստեղծագործական երևակայությունը, գեղեցիկը տեսնելու և գնահատելու ունակությունը, գեղագիտական ճաշակը:

Էքսկուրսիաները զարգացնում են նաև շարժողականակտիվությունը:

Դաստիարակում. գործունեության այս ձևը նպաստում է սաների բարոյական, հայրենասիրական դաստիարակությանը, ձևավորում գեղագիտական զգացմունքները և հուզական արձագանք շրջապատի և դրանում տեղի ունեցող իրադարձությունների հանդեպ: Էքսկուրսիաները ձևավորում են գիտակցական

կարգապահություն և կազմակերպվածություն, վարքի ճիշտ դրսևորումներ դրսում, հասարակական վայրերում, դաստիարակի կարգադրություններին հետևելու և կատարելու ունակություններ:(4)

Առանձնացնում են էքսկուրսիաներ՝

- **Զբոսանք մանկապարտեզում.** առաջին էքսկուրսիան, որն առաջարկվում է նախադպրոցականներին՝ սովորաբար կրտսեր առաջին և երկրորդ խմբի սաներին, շրջագայությունն է նրանց մանկապարտեզի տարածքում: Այս էքսկուրսիան սաներին սովորեցնում է կողմնորոշվել տարածքում, ծանոթացնում է հաստատության կառուցվածքին, դրական վերաբերմունք է զարգացնում աշխատողների նկատմամբ և ձևավորում հարգանք՝ նրանց աշխատանքի նկատմամբ: Սովորաբար երեխաներին ցույց են տալիս խոհանոցը, բժշկական սենյակը, լվացքատունը և այլն՝ նախադպրոցականների ուշադրությունը հրավիրելով աշխատանքային գործիքների, պարագաների ու իրերի վրա:
- **Բնության գրկում էքսկուրսիաներ.** Դեպի բնության գիրկ էքսկուրսիաները նպատակ ունեն նախադպրոցականներին ծանոթացնել բնաշխարհին, կուտակել պատկերացումներ նրա տարբեր երևույթների մասին:

Ինչպես հայ մեծ մանկավարժ *Խ. Աբովյանն* է նկատել « Բնությունն իր բազմապիսի առանձնահատկություններով ու երևույթներով , իր պես-պես գույներով ու ձայներով, դրանց միջև եղած պատճառահետևանքային զանազան կապերով, իր սքանչելի գեղեցկությամբ ու անկրկնելի ստեղծագործություններով ամենամեծ ուսուցչին է:Այդ ուսուցիչն ամենահեշտ ու դյուրին ձևով խոր ու կայուն կերպով սովորեցնում է ճանաչել բնությունը»: [3]

- **Մշակութային այցեր.** Շատ կարևոր են նաև մշակութային այցերը՝ թանգարաններ, հուշարձաններ, գրադարաններ, երաժշտական դպրոցներ, որոնք ընդլայնում են սաների մտահորիզոնը, սովորեցնում հասկանալ և գնահատել արվեստը, ինչպես նաև ճանաչել հայրենի երկրի պատմությունը: Թանգարանները, գրադարանները կամ գեղարվեստի դպրոցները մշակութային արժեքների պահպանման, անցյալի հիշողությունը, օգտակար տեղեկությունները սերնդեսերունդ փոխանցելու միջոց են
- **Արտադրական էքսկուրսիաները** սաների մոտ զարգացնում են հետաքրքրություն տարբեր մասնագիտությունների նկատմամբ, խթանում հարգալից վերաբերմունք գործարանների և այլ հաստատությունների աշխատողների աշխատանքի

նկատմամբ: Նախադպրոցականները տեսնում են արտադրական գործընթացը, ծանոթանում, թե ինչպես են հասնում արտադրանքի որակին: Արդյունաբերական էքսկուրսիաները շատ կարևոր են նաև հայրենասիրական առումով, երեխաները սկսում են հպարտանալ իրենց քաղաքով և երկրով:

Այսպիսով՝ էքսկուրսիաները և մշակութային այցերը ընդլայնում են սանի աշխարհընկալումը, հարստացնում ճանաչողական գիտելիքները, զարգացնում բառապաշարը, ձևավորում հետաքրքրասիրությունը, ինքնաճանաչումը, նախաձեռնողականությունը, դաստիարակում են սեր դեպի բնությունը, դեպի հայրենի երկիրը, դրանց տեսարժան վայրերը, հուշարձանները, ձևավորում են գեղագիտական ճաշակ, նպաստում են միջնանձնային հարաբերությունների ձևավորմանը:

ԳԼՈՒԽ 2. Գործնական հետազոտական մաս

Էքսկուրսիաներ՝ իմ աշխատանքային փորձից

Համագործակցային էքսկուրսիա դեպի աշնանային այգի՝ բերքահավաքի Խումբ՝ ավագ նախադպրոցական

Նպատակը՝ ձևավորել շրջակա միջավայրի, բնության նկատմամբ հուզական, հոգատար և համապատասխան վերաբերմունք :

Խնդիրները՝ ձևավորել ճանաչողական ունակություններ բուսական աշխարհի, տարվա եղանակների, բնության սեզոնային փոփոխությունների մասին, բնությանմեջ ճիշտ վարքագիծ դրսևորելու կարողություն հաղորդել :

Ակնկալվող վերջնարդյունքները՝ ճանաչի և անվանի միրգը, պտղատու ծառը, նկատի

բնության գեղեցկությունը, դրսևորի հոգատար վերաբերմունք, կարևորի մարդու աշխատանքը բնության մեջ:

Նախապատրաստում՝ պայմանավորվածություն այգեպանի հետ, նյութերի հավաքում՝ զամբյուղներ, պոլիէթիլեն տոպրակներ և այլն: Դաստիարակը սաներին տեղեկացրեց, որ նրանք գնալու են այգի՝ բերքահավաքի, հիշեցրեց բնության մեջ վարքի կանոնների մասին:

Հիմնական մաս՝ այգին բավականին հեռու էր:

Այգում դաստիարակը ցուցադրմամբ ներկայացրեց ծառի կառուցվածքը, պտուղները, սաների ուշադրությունը հրավիրեց բնության գեղեցկությանը և բերքահավաքի գործընթացին: Սաները հաճույքով մասնակցեցին բերքահավաքին, այգում երգեցին, խաղացին, հետևեցին տերևաթափին, գունագեղ տերևներ հավաքեցին:

Ամփոփիչ մաս. էքսկուրսիան ավարտվելուց հետո, դաստիարակն ու սաները վերլուծեցին էքսկուրսիան:

Կարծում եմ, որ գործունեության այս ձևը, չնայած առաջատար չէ, բայց շատ կարևոր է: Խմբասենյակում անընդմեջ

Թեմատիկ պաստառներով, դեկորատիվ իրերով սուկ տեղեկություն փոխանցելու ձևերը փոքր-ինչ «հնացած» են ժամանակակից երեխայի հետաքրքրությունները բավարարելու համար: Մաների հետ ցանկացած էքսկուրսիա, լինի դա թանգարան, գրադարան, դպրոց, այգի, պուրակ, արտադրամաս, երեխաների համար դառնում է հիշարժան իրադարձություն: Չէ՞ որ այն , սովորական առօրյայի համեմատությամբ բերում է բազմազանություն՝ տալով և՛ գիտելիքներ, և՛ տպավորություն:

Մանկավարժական գործունեությանս ընթացքում բազմաթիվ էքսկուրսիաների, արշավների մասին կպատմեն գունագեղ և բովանդակային նկարները, որոնք քիչ թե շատ պատմում են երեխաների հույզերի, ապրումների, ստացած բազմակողմանի գիտելիքների մասին: Ներկայացնում եմ նկարներ, որոնք արվել են դեպի խանութ, բուժարան, հացի փուռ, գրադարան և այլ վայրեր էքսկուրսիաներ կատարելու ընթացքում.

ԵԶՐԱԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆ

Այսպիսով, նախադպրոցական ուսումնական հաստատությունում էքսկուրսիաները և մշակութային այցերը մանկավարժական գործընթացի կարևոր մասն են: Դրանք այցելություն են դեպի բնության գիրկ, տեսարժան վայրերը, զրադարաններ, թանգարաններ, արտադրամասեր, դպրոցներ և այլն, ուսումնադաստիարակչական նպատակներով, որոնք հնարավորություն են ընձեռում ստանալ մեծաքանակ տեղեկատվություն, և հատկանշականն այն է, որ այս պարագայում ստացվող տեղեկատվությունը լինում է առավել տպավորիչ, հուզական, մնայուն, որովհետև փոխանցումն իրականացվում է անմիջական շփման և հաղորդակցման միջոցով

Գործունեության այս ձևերի ժամանակ մեծ բավականություն են ստանում թե՛ մեծերը, թե՛ փոքրերը: Սաների համար նա ոչ միայն հետաքրքիր ժամանակ է, այլ նաև ուսումնադաստիարակչական գործունեություն, որը զարգացնում է մտածողությանը, ձևավորում է հուզական ոլորտը, դաստիարակում վարքի դրսևորման ձևեր, ինչպես նաև մարզում է ֆիզիկական տոկունություն: Արդյունքում նախադպրոցական տարիքի երեխաների մոտ զարգանում են էսթետիկ զգացմունքներ, գեղագիտական ճաշակ, դաստիարակում են հարգանք ուրիշների աշխատանքի նկատմամբ, հայրենիքի նկատման, բնությունը գնահատելու և պաշտպանելու ցանկություն, ընդլայնում են սաների մտահորիզոնը, ձևավորում աշխարհայացքը, նպաստում խոսքի զարգացմանը, սաների մոտ ձևավորում է այնպիսի առանձնահատկություններ, ինչպիսիք են՝ հանդուրժողականություն, համագործակցությունը, փոխադարձ աջակցությունը, միջանձնային հարաբերությունների ձևավորումը, կոնֆլիկտների հաղթահարման որոշակի հմտությունները:

Օգտագործված գրականության ցանկ

1. «Հայեցակարգ» գիտական և մեթոդական էլեկտրոնային ամսագիր.

URL՝ <http://e-koncept.ru/2016/76560.htm>:

2. Նախաշավիղի գիտամեթոդական հանդես, Երևան 2014թ

3. Լարիսա Մորոզովա

«Ինչպես ճիշտ կետաքրքիր անցկացնել էքսկուրսիան մանկապարտեզում» URL՝

<https://mclkc.net/zanyatiya-s-detmi/konspekt-ckskursii-v-sredney-grupp.html>

4. Կոնդրաշովա Մ. Ա.

«Նախադարոցականների էկոլոգիական կրթությունը պարապմունքների և առօրյակյանքում». Մեթոդական ուղեցույց. 1991 թ: